

Datum: 2025-03-26

Ärendenummer: SLK-2025-00096

Justitiedepartementet

ju.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia: ju.L7@regeringskansliet.se

Diarienummer: Ju2025/00118

Göteborgs Stads yttrande över Remiss från Justitiedepartementet - Skärpta krav för svenskt medborgarskap (SOU 2025:1)

Göteborgs Stad har i sitt yttrande över remissen utgått från de konsekvenser betänkandets förslag får för kommunen.

Göteborgs Stads bedömning är att endast ett fåtal förslag på ett direkt sätt berör den kommunala verksamheten. Ett flertal angränsande statliga utredningar och förslag på lagändringar gör det dock svårt att sammantaget överblicka eventuella konsekvenser för kommunen. Göteborgs Stad menar därför att det inte kan uteslutas att mängden reformer på området i kombination med takten på genomförandet indirekt kan få mer än marginella konsekvenser för delar av kommunens uppdrag och förutsättningar. Det gäller inte minst i utanförskapsområden.

Medborgarskapets betydelse

Göteborgs Stad delar betänkandets uppfattning att medborgarskapet har betydelse för integration och samhällsgemenskap. Göteborgs Stad ser positivt på att medborgarskapet uppvärderas. Förutom att reglera det rättsliga förhållandet mellan stat och individ med rättigheter och skyldigheter för båda parter, kan medborgarskapet även sägas förena alla medborgare och stå för samhörighet. Göteborgs Stad är positiv till att förslagen i betänkandet omfattar uttryckliga tillgänglighetsanpassningar.

Göteborgs Stad vill här understryka medborgarskapets symboliska värde för den enskilde. Enligt utredningen kan förslagen på skärpta krav för förvärvande av svenskt medborgarskap medföra att färre personer bli svenska medborgare. År 2023 uppgick folkmängden i Göteborg till 604 616 personer. Av dessa var 70 795 personer, eller 11,7 procent, inte svenska medborgare. Det finns inga uppgifter om hur många utländska personer i Göteborg som önskar bli svenska medborgare, men med skärpta krav för svenskt medborgarskap kommer sannolikt fler av dem inte att uppfylla kraven. Här menar Göteborgs Stad att det inte går att utesluta att om den som önskar bli svensk medborgare inte når upp till de högre ställda kraven kan det innebära negativa psykologiska effekter för den enskilde och på samhällelig nivå påverka den sociala sammanhållningen. Göteborgs Stad delar därför utredningens slutsats att för de individer som inte klarar kraven och inte kvalificerar sig för svenskt medborgarskap kan känslor av utanförskap uppstå eller förstärkas.

Barnrättsperspektiv

Då utredningen föreslår att en särskild reglering av barns förvärv av svenskt medborgarskap införs, vill Göteborgs Stad kommentera barnrättsperspektivet. Enligt barnkonventionens definition är alla människor under 18 år barn. Några av barnkonventionens artiklar, till exempel artikel 7 och 8, knyter direkt an till barns rätt till identitet och medborgarskap, vilket också beaktas i betänkandet.

Göteborgs Stad menar att även artikel 2 i barnkonventionen kan komma i fråga vad gäller de förslag i betänkandet som rör barn som har fyllt 15 år men inte 18 år. Artikeln slår fast att varje barn, utan åtskillnad av något slag, ska tillförsäkras de rättigheter som anges i barnkonventionen. Ett av förslagen i betänkandet är att barn som har fyllt 16 år ska uppfylla krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap. Göteborgs Stad kan konstatera att kunskapsnivån bland 16-åringar överlag kan skilja sig åt av en mängd olika skäl. Det gäller både barn med svenskt medborgarskap och barn som avser att ansöka om ett svenskt medborgarskap. Förväntningarna på kunskaper bör därför vara lika oavsett barn.

Utredningen föreslår även att för ett förvärv av ett svenskt medborgarskap ska barn som fyllt 15 år ha haft och förväntas komma att ha ett skötsamt och hederligt levnadssätt i och utanför Sverige. Här ser Göteborgs Stad en risk för att begreppet ”skötsamt” kan lämna plats åt tolkningsutrymme, åtminstone innan praxis har etablerats. Även formuleringen ”kan förväntas komma att ha” är vagt och kan bli svårbedömt och därmed osäkert att tillämpa.

Egenförsörjning

Förutom att den sökande ska ha inkomst av lön eller näringsverksamhet föreslås i betänkandet att den sökande under de senaste tre åren före ansökan inte ska ha mottagit försörjningsstöd under en period som sammanlagt överstiger sex månader. Enligt betänkandet ska kommunens socialnämnd vara skyldig att på begäran av Migrationsverket lämna uppgifter om försörjningsstöd gällande en person som ansöker om medborgarskap. Skyldigheten förmodas inte i någon större utsträckning innebära några nya åtaganden för kommunen då det även i gällande regelverk finns en uppgiftsskyldighet för socialnämnden. Göteborgs Stad ser dock en risk för att stort antal ansökningarna om svenskt medborgarskap från invånare i delar av staden där andel personer med utländsk bakgrund är hög, kan medföra visst administrativt merarbete för de socialnämnder som berörs.

Göteborgs Stad instämmer i att kravet på egenförsörjning kan vara svårare att uppfylla för till exempel kvinnor och personer med låg utbildningsbakgrund. Därmed kan jämställdheten och strävanden mot social sammanhållning påverkas negativt.

Kunskaper i svenska och samhällskunskap

Göteborgs Stad är positiv till betänkandets förslag att godkänt betyg i svenska och samhällskunskap från kommunal vuxenutbildning (komvux), grundskola och gymnasium ska kunna styrka att erforderliga kunskapskrav är uppfyllda. Det är även positivt att föreslagna kunskapsnivåer i svenska språket utgår från den Gemensamma europeiska referensramen för språk: lärande, undervisning och bedömning (GERS). Göteborgs Stad ställer sig däremot tveksam till att den nivå på språkkunskap som föreslås för medborgarskapsprovet med tillhörande bok är tillräcklig för den samhällskunskapen som

ska prövas. Samtliga delområden av samhällskunskapen, som föreslås, är relativt komplexa, inte minst för personer med kort utbildningsbakgrund, däribland barn. Komplexa kunskapsområden förutsätter mer än grundläggande språkkunskap och abstraktionsförmåga.

Göteborgs Stad konstaterar att EU:s nyckelkompetenser för livslångt lärande inte omnämns uttryckligen i betänkandet. I stor utsträckning avspeglas EU:s nyckelkompetenser i svenska läroplaner och omfattar sådant som föreslås ingå i ett eventuellt svenskt medborgarskapsprov. Exempel på EU:s nyckelkompetenser är språk, digital kompetens, social och medborgerlig kompetens samt kulturell medvetenhet och kulturella uttrycksformer. Då svenska medborgare också är medborgare i den Europeiska unionen och omfattas av de rättigheter och skyldigheter som följer av det svenska unionsmedlemskapet, menar Göteborgs Stad att det är angeläget att skärpta kunskapskrav för svenskt medborgarskap även tar hänsyn till nämnda nyckelkompetenser.

Göteborgs Stad uppfattar att föreslagna kunskapskrav direkt berör ett kommunalt kärnuppdrag – grundläggande utbildning. Betänkandet beskriver inte hur undervisning inom komvux, gymnasium, grundskola och annan berörd utbildningsverksamhet ska förhålla sig till boken i samhällskunskap som medborgarskapsprovet ska utgå ifrån. Göteborgs Stad ser därför behov av ett förtydligande i detta avseende.

Medborgarskapsceremoni

Göteborgs Stad delar utredningens bedömning att nuvarande medborgarskapsceremonier är ändamålsenliga och bör fortsätta att vara frivilliga för deltagarna. Likaså är det positivt att länsstyrelsen ges ett fortsatt uppdrag att stödja kommunerna med information som är relevant för medborgarskapsceremonierna. Det är angeläget att länsstyrelserna för ett uppdrag att särskilt informera om trygghets- och säkerhetsaspekter av ceremonierna, särskilt om dessa arrangeras i ett större och välbesökt sammanhang i utomhusmiljö såsom i Göteborg.

Göteborgs Stad ställer sig bakom förslaget om att Migrationsverket uppdras att i samarbete med Sveriges kommuner och regioner ta fram information om medborgarskapsceremonierna för att sändas till nyblivna medborgare. Göteborgs Stad menar att informationen och besked om medborgarskap behöver samordnas med kommunernas inbjudan till medborgarskapsceremonierna.

Vid behandlingen av ärendet i kommunstyrelsen förekom skiljaktiga meningar:

Ordföranden Jonas Attenius (S) yrkade att kommunstyrelsens yttrande skulle ha den lydelse som anges ovan samt avslag på övriga yrkanden.

Axel Josefson (M) och Jörgen Fogelklou (SD) yrkade att kommunstyrelsens yttrande skulle ha den lydelse som framgår av yrkande från M, D, L och KD den 21 mars 2025 (bilaga A).

Daniel Bernmar (V) och Karin Pleijel (MP) yrkade att kommunstyrelsens yttrande skulle ha den lydelse som framgår av yrkande från V och MP den 21 mars 2025 (bilaga B).

Vid omröstning i huvudvotering beträffande Jonas Attenius yrkande och Daniel Bernmars och Karin Pleijels yrkande röstade Viktoria Tryggvadottir Rolka (S), Blerta Hoti (S), Marina Johansson (S) och ordföranden Jonas Attenius (S) för bifall till Jonas Attenius yrkande.

Daniel Bernmar (V), Jenny Broman (V) och Karin Pleijel (MP) röstade för bifall till Daniel Bernmars och Karin Pleijels yrkande.

Axel Josefson (M), Hampus Magnusson (M), Martin Wannholt (D), Jörgen Fogelklou (SD), Axel Darvik (L) och Elisabet Lann (KD) avstod från att rösta.

Kommunstyrelsen beslutade med fyra röster mot tre att bifalla Jonas Attenius yrkande.

Axel Josefson (M), Hampus Magnusson (M), Martin Wannholt (D), Axel Darvik (L) och Elisabet Lann (KD) reserverade sig mot beslutet i enlighet med vad som framgår av protokollsanteckning från M, D, L och KD den 26 mars 2025 (bilaga C).

Jörgen Fogelklou (SD) reserverade sig mot beslutet.

Jörgen Fogelklou (SD) antecknade som yttrande en skrivelse från den 21 mars 2025 (bilaga D).

Göteborg den 26 mars 2025
Göteborgs kommunstyrelse

Jonas Attenius

Mathias Sköld

Yrkande angående – Remiss från Socialdepartementet - Skärpta krav för svenskt medborgarskap (SOU 2025 1)

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

1. Stadsledningskontoret översänder texten i detta yrkande som yttrande till Justitiedepartementet inom ramen för remisshanteringen av SOU 2025:1

Yrkandet

”Göteborgs Stad ser generellt positivt på utredningens förslag om skärpta krav för svenskt medborgarskap. Medborgarskap är ett uttryck för samhörighet och ansvar gentemot samhället. Vi ser särskilt positivt på förslaget om krav på egenförsörjning, vilket tydliggör vikten av att de som blir svenska medborgare har möjlighet att försörja sig själva. Egen försörjning är en central del av integrationen och ett sätt att stärka både individens självständighet och samhällets sammanhållning. Att ställa krav är att bry sig.

Vidare anser Göteborgs Stad generellt att ansökningsavgifter av denna karaktär bör vara utformade på ett sätt som har ambition att spegla de faktiska administrativa kostnaderna för handläggning. Därför bör avgiften för ansökan om medborgarskap också räknas upp med inflation, exempelvis med prisbasbeloppet. Detta skapar långsiktig hållbarhet i systemet.”

Barnrättsperspektiv

Då utredningen föreslår att en särskild reglering av barns förvärv av svenskt medborgarskap införs, vill Göteborgs Stad kommentera barnrättsperspektivet. Enligt barnkonventionens definition är alla människor under 18 år barn. Några av barnkonventionens artiklar, till exempel artikel 7 och 8, knyter direkt an till barns rätt till identitet och medborgarskap, vilket också beaktas i betänkandet.

Göteborg Stad menar att även artikel 2 i barnkonventionen kan komma i fråga vad gäller de förslag i betänkandet som rör barn som har fyllt 15 år men inte 18 år. Artikel 2 slår fast att varje barn, utan åtskillnad av något slag, ska tillförsäkras de rättigheter som anges i barnkonventionen. Ett av förslagen i betänkandet är att barn som har fyllt 16 år ska uppfylla krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap. Göteborgs Stad kan konstatera att kunskapsnivån bland 16-åringar överlag kan skilja sig åt av en mängd olika skäl. Det gäller både barn med svenskt medborgarskap och barn som avser att ansöka om ett svenskt medborgarskap. Förväntningarna på kunskaper bör därför vara lika oavsett barn.

Utredningen föreslår även att för ett förvärv av ett svenskt medborgarskap ska barn som fyllt 15 år ha haft och förväntas komma att ha ett skötsamt och hederligt levnadssätt i och utanför Sverige. Här ser Göteborg Stad en risk för att begreppet ”skötsamt” kan lämna plats åt tolkningsutrymme, åtminstone innan praxis har etablerats. Även formuleringen ”kan förväntas komma att ha” är vagt och kan bli svårbedömt och därmed osäkert att tillämpa.

Göteborgs Stad anser att det finns mycket som tyder på att utredningens förslag står i strid med barnkonventionen.

Egenförsörjning

Göteborgs Stad anser att förslaget om krav på egenförsörjning för medborgarskap riskerar att förstärka ojämlikhet och att medborgarskap inte ska vara avhängt människors inkomst. Förslaget om att den sökande under de senaste tre åren före ansökan inte ska ha mottagit försörjningsstöd under en period som sammanlagt överstiger sex månader riskerar att driva människor in i ökad fattigdom.

Om utredningens förslag blir verklighet ska kommunens socialnämnd vara skyldig att på begäran av Migrationsverket lämna uppgifter om försörjningsstöd gällande en person som ansöker om medborgarskap. Göteborgs Stad delar Sveriges kommuner och regioners (SKR) bedömning att en sådan ordning kommer innebära betydande arbete och kostnad för kommunerna eftersom Migrationsverket idag har långa handläggningstider vilket kommer kräva uppgiftslämning flera år bakåt i tiden. Göteborgs Stad ser en risk för att stort antal ansökningarna om svenskt medborgarskap kommer medföra administrativt merarbete för de socialnämnder som berörs. Om staten lägger nya uppgifter på kommunerna behöver staten även tillföra resurser.

Göteborgs Stad instämmer i att kravet på egenförsörjning kan vara svårare att uppfylla för till exempel kvinnor och personer med låg utbildningsbakgrund. Därmed kommer jämställdheten och strävanden mot social sammanhållning påverkas negativt.

Kunskaper i svenska och samhällskunskap

Göteborgs Stad är negativa till betänkandets förslag eftersom det leder till olika krav och förväntningar på medborgare beroende på om man blivit svensk medborgare vid födseln eller senare i livet. Dessutom har människor olika förutsättningar att uppnå kunskapskraven vilket leder till ökad ojämlikhet. Vidare ser vi inte hur det är förenligt med barnkonventionen som säger att varje barn, utan åtskillnad av något slag, ska tillförsäkras de rättigheter som anges i barnkonventionen.

Samtliga delområden av samhällskunskapen, som föreslås, är relativt komplexa, inte minst för personer med kort utbildningsbakgrund, däribland barn. Komplexa kunskapsområden förutsätter mer än grundläggande språkkunskap och abstraktionsförmåga

Göteborgs Stad uppfattar att föreslagna kunskapskrav direkt berör ett kommunalt kärnuppdrag – grundläggande utbildning. Betänkandet beskriver inte hur undervisning inom komvux, gymnasium, grundskola och annan berörd utbildningsverksamhet ska förhålla sig till boken i samhällskunskap som medborgarskapsprovet ska utgå ifrån ifall utredningens förslag skulle bli verklighet.

Medborgarskapsceremoni

Göteborgs Stad delar utredningens bedömning att nuvarande medborgarskapsceremonier är ändamålsenliga och bör fortsätta att vara frivilliga för deltagarna. Likaså är det positivt att länsstyrelsen ges ett fortsatt uppdrag att stödja kommunerna med information som är relevant för medborgarskapsceremonierna.

Protokollsanteckning angående – Remiss från Socialdepartementet - Skärpta krav för svenskt medborgarskap (SOU 2025 1)

Härmed reserverar vi oss från beslutet och beslutsordningen i ärende 15 (SLK-2025-00096) under kommunstyrelsens sammanträde 2025-03-26.

Trots att förslaget från M, D, L och KD samlade störst stöd sattes ett annat förslag som huvudförslag av mötesordföranden (S). Detta bröt mot god sed och upparbetad kutym, och ledde till att det alternativ som egentligen samlade störst stöd kunde röstas bort redan i första omgången.

Därtill tillämpade Socialdemokraterna ett tydligt taktiskt röstningsförfarande, där man i första rundan röstade för det förslag man senare runda röstade emot – uppenbart i syfte att förhindra att det alternativ med störst stöd skulle vinna.

Det yrkande som samlade störst stöd i förfarandet är följande:

Yrkandet

”Göteborgs Stad ser generellt positivt på utredningens förslag om skärpta krav för svenskt medborgarskap. Medborgarskap är ett uttryck för samhörighet och ansvar gentemot samhället. Vi ser särskilt positivt på förslaget om krav på egenförsörjning, vilket tydliggör vikten av att de som blir svenska medborgare har möjlighet att försörja sig själva. Egen försörjning är en central del av integrationen och ett sätt att stärka både individens självständighet och samhällets sammanhållning. Att ställa krav är att bry sig.

Vidare anser Göteborgs Stad generellt att ansökningsavgifter av denna karaktär bör vara utformade på ett sätt som har ambition att spegla de faktiska administrativa kostnaderna för handläggning. Därför bör avgiften för ansökan om medborgarskap också räknas upp med inflation, exempelvis med prisbasbeloppet. Detta skapar långsiktig hållbarhet i systemet.”

Yttrande angående – Remiss från Justitiedepartementet – Skärpta krav för svenskt medborgarskap (SOU 2025:1)

Sverigedemokraterna välkomnar detta betänkande som ett viktigt steg för att stärka medborgarskapets värde och betydelse. Ett svenskt medborgarskap ska inte ses som en automatisk rättighet utan som ett åtagande och en bekräftelse på en lyckad integration. Vi ser därför mycket positivt på de skärpta kraven, som vi anser bidrar till ökad samhörighet, ansvarstagande och respekt för svenska lagar och värderingar.

Vi ser särskilt positivt på att samma krav på ett skötsamt och hederligt levnadssätt som gäller för vuxna också ska gälla för barn från 15 års ålder som vill förvärva svenskt medborgarskap. Detta är en viktig princip eftersom det tydligt visar att ett svenskt medborgarskap innebär både rättigheter och skyldigheter, oavsett ålder. Genom att införa detta krav sätter vi en tydlig standard för alla som vill bli en del av det svenska samhället och markerar att laglydnad, god moral och ett ansvarsfullt beteende är grundläggande värden. Det skickar också en positiv signal till unga om vikten av att leva upp till samhällets förväntningar, vilket kan bidra till att förebygga kriminalitet och utanförskap.

Vidare ser vi mycket positivt på att samhällskunskapsdelen av medborgarskapsprovet har en högre kunskapsnivå än den föreslagna språkkunskapsnivån. Att förstå det svenska samhällets grundläggande funktioner, lagar, rättigheter och skyldigheter är avgörande för en framgångsrik integration. Genom att ställa högre krav på samhällskunskap betonar vi vikten av att medborgare inte bara behärskar språket, utan också förstår och respekterar de demokratiska principer och värderingar som utgör grunden för vårt land. Det gör att nya medborgare kan bidra på ett mer aktivt och ansvarsfullt sätt i samhället, vilket gynnar både individen och Sverige som helhet.